

VA-plan, reviderad 2025

 Eda kommun	Styrdokument	
	Dokumenttyp	Plan
	Beslutad av	Kommunstyrelsen 2021-01-13 § 12
	Dokumentansvarig	Servicenämnden
	Reviderad av	Servicenämnden 2025-08-14 § 71

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Bakgrund och syfte.....	3
2	VA-planens uppbyggnad.....	4
2.1	Tidsplan och uppdatering	4
3	Ställningstaganden från VA-policyn	5
3.1	Övergripande ställningstaganden.....	5
3.2	Allmänt VA	6
3.3	Enskilt VA.....	8
3.4	Dagvatten	8
4	Prioriterade områden	9
5	Hälso- och miljökonsekvenser	9
5.1	Allmänt VA	10
5.2	Enskilt VA.....	10
6	Sociala och ekonomiska konsekvenser	10
7	Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsmålen?..	11
7.1	Giftfri miljö.....	11
7.2	Ingen övergödning	11
7.3	Levande sjöar och vattendrag	11
7.4	Grundvatten av god kvalitet.....	11
7.5	Hav i balans	11
7.6	God bebyggd miljö.....	12
8	Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsnormer?	12
9	Slutlig bedömning av konsekvenser av VA-planen.....	13

1 Inledning

Eda kommun är beläget i Västra Värmland. Med Norge angränsande i väst så har kommunen blivit stor inom gränshandeln. Eda kommun angränsar även till Arvika kommun i öster och Årjäng kommun i söder. Kommunen består av fyra kommundelar som benämns Eda, Köla, Järnskog och Skillingmark, varvid det i samtliga finns kommunala verksamheter. Ungefär hälften av invånarna i kommunen bor i de fyra större orterna Charlottenberg, Åmotfors, Koppom och Eda Glasbruk. I dessa orter har invånarna viss tillgång till kommunala lösningar för vatten och avlopp. De resterande invånarna bor på landsbygden och har enskilda anläggningar för vatten och avlopp

1.1 Bakgrund och syfte

Eda kommun antog år 2014 en översiktsplan som beskriver kommunens övergripande mål och strategier. Översiktsplanen aktualitetsprövades under 2017 och under 2023 togs en planeringsstrategi fram. I planeringsstrategin framgår att översiktsplanen anses fortsatt vara aktuell och ge stöd på kort sikt. I planeringsstrategin framkommer att frågor om vattenkvalitet är viktiga för Eda kommun.

Som fördjupning av översiktsplanen med strategier och åtgärder samt som underlag inför kommande översiktsplan kan fördjupningsplaner skapas. VA-planen är en gemensam vatten- och avloppsplan för kommunen med syfte att identifiera åtgärder som behöver vidtas för att kunna möta framtida behov och krav på vatten och avlopp. Vidare finns det ett behov av en gemensam förvaltningsplan gällande vatten och avlopp för att följa åtgärdsprogrammet om vattenförvaltning som Vattenmyndigheten för Västerhavet har fastställt. I åtgärdsprogrammet, åtgärd 1 och 5 för kommunerna framgår att det ska göras en förvaltningsövergripande planering med fokus på yt- och grundvatten för att kunna vidta åtgärder och för att säkerställa att miljö kvalitetsnormer ska kunna följas. Programmet innebär att ”Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas”.

VA-planen följer i stort Länsstyrelsen i Stockholm modell för framtagandet av VA-planen, se punkt 2-5 i tabell 1. Sen VA-planen antogs 2021 har lagen om allmänna vattentjänster ändrats så att varje kommun ska ta fram en vattentjänstplan, punkt 1 i tabell 1. Vattentjänstplanen redogör för de stora dragen av att säkerställa den allmänna VA-försörjningen, redogöra för framtida behov av utbyggnad av kommunalt VA samt skyfalls påverkan på den allmänna VA-anläggningen. Vattentjänstplanen kompletterar befintliga styrdokument för VA.

1	Vattentjänstplan , antagen 2024, övergripande om VA-försörjningen, behov av utbyggnad av kommunalt VA, skyfalls påverkan på den allmänna VA-anläggningen.
2	VA-översikt , antagen 2021, Sammanställning av förutsättningar som påverkar beslut inom VA.
3	VA-policy , antagen 2021, Grunden på vilka framtida beslut och handlande inom VA ska vila.
4	VA-plan , reviderad 2025, Aktivitetsplan för att säkerställa en långsiktig framtida VA-försörjning.
5	Implementering och uppföljning : Arbete med konkreta åtgärder.

Tabell 1, styrdokument VA-planering

Detta dokument är en uppdatering av VA-planen som antogs 2021 och omfattar det fjärde steget, VA-planen. VA-planen baseras på dokumenten Vattentjänstplan, VA-översikt och VA-policy samt nya identifierade behov. Dokumentet är en aktivitetsplan och beskriver hur kommunen ska planera framtida utveckling av VA-verksamheten.

2 VA-planens uppbyggnad

VA-planen innehåller följande kapitel:

1. Inledning
2. VA-planens uppbyggnad
3. Ställningstaganden från VA-policyn
4. Prioriterade områden
5. Hälso- och miljökonsekvenser
6. Sociala och ekonomiska konsekvenser
7. Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsmålen?
8. Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsnormer?
9. Slutlig bedömning

2.1 Tidsplan och uppdatering

VA-planen omfattar ett tidsperspektiv på 12 år. Då detta är en revidering efter 4 år är kvarvarande tid inom planperioden 8 år. VA-planen ska revideras minst vart 4:e år (en gång varje mandatperiod), men kan även ske oftare om behov finns. Uppföljning och beslut om revidering sker i

servicenämnden. Det kan vara nödvändigt att under planperioden ta nya ställningstaganden som gör att inriktningen av arbetet ändrar sig.

VA-planen har tidigare varit uppdelad med etapper där etapp ett avsåg framtagande av strategier och riktlinjer, etapp två avsåg utredningar och sista etapp tre avsåg genomförande av åtgärder. I samband med uppdateringen av VA-planen har systematiken tagits bort och tidsättning har istället gjorts utifrån respektive aktivitet.

Vid kommande uppdatering av VA-planen kan aktiviteter i VA-planen komma att integreras i vattentjänstplanen. Vattentjänstplanen ska som VA-planen revideras minst vart 4:e år.

3 Ställningstaganden från VA-policyn

I detta kapitel återkopplar VA-planen till VA-policyn och dess ställningstaganden. Varje ställningstagande har aktiviteter och en ansvarig organisation som då beskriver hur VA-policyn ska förankras i verkligheten.

3.1 Övergripande ställningstaganden

1. Kommunens planering och hantering av vatten- och avloppsförsörjning ska kännetecknas av långsiktig hållbarhet ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv, i nutid och i framtid.

2. Kommunens arbete med vatten- och avloppsförsörjning ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för kommunens vattenförekomster uppfylls.

Aktivitet:

- Kommunen ska vidta åtgärder eller kräva att åtgärder vidtas för de anläggningar som orsakar skada för människor eller miljön (både kommunala och enskilda anläggningar).

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen för kravställande samt samhällsbyggnad för åtgärder av egna anläggningar.

Klart: Kontinuerligt arbete.

- Aktualitetsprövning och vid behov revidering av VA-planen varje mandatperiod.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

- Fortsatt arbete med Eda kommuns hållbarhetsstrategi, där en av fem fokusområden är hållbar vattenförvaltning.

Ansvarig: Kommunstyrelsen.

Klart: Kontinuerligt arbete.

-
- Årligen genomföra uppströmsaktivitet med målet att, vid källan, minska utsläpp till avloppet av oönskade ämnen.

Ansvarig: Teknik i Väst AB med stöd av Miljö- och byggavdelningen.

Klart: Kontinuerligt arbete.

3. Kommunen ska verka för ett utbrett samarbete mellan berörda parter för vatten-och avloppsförsörjning, såsom förvaltningar, nämnder, avdelningar och föreningar.

Aktivitet:

- VA-policyn, VA-planen och vattentjänstplanen ska förankras hos plan-och fastighetssektionen och involverade arkitekter, konsulter, exploatörer etc. så att hänsyn tas till VA-planeringen i planarbetet och vid planavtal.

Ansvarig: Eda kommun och Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

- Samarbetet mellan Eda kommun och Teknik i Väst AB är mycket viktig för att främja ett hållbart arbete om vatten-och avloppsrelaterade frågor. VA-chefen i Teknik i Väst deltar i ledningsgruppen för samhällsbyggnadsavdelningen. Teknik i Väst AB ska vara en naturlig del i planeringsfrågor, genom att exempelvis vara remissinstans vid planarbeten.

Ansvarig: Eda kommun och Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

4. Alla invånare i kommunen ska ha tillgång till rådgivning i vatten-och avloppsrelaterade frågor, både vad gäller allmänna och enskilda lösningar.

Aktivitet:

- Personal med kompetens om vatten och avlopp ska finnas kontaktbara för invånarna om rådgivning behövs. Kontaktuppgifter ska vara lättillgängliga på eda.se och vem som ansvarar för respektive område.

Ansvarig: Miljö-och byggavdelningen och Samhällsbyggnad.

Klart: Kontinuerligt arbete.

3.2 Allmänt VA

5. Kommunen ska underhålla vatten- och avloppsreningsverk på sådant sätt att optimal drift åstadkoms ur ett hållbart perspektiv.

Aktivitet:

- Vattenstens vattenverk kan på sikt inte garantera leverans (på grund av problematisk råvattenkvalité och succesiv kapacitetförsämring) och måste åtgärdas. Fortsätt att ta fram utredningar och genomför åtgärder för att säkerställa en god dricksvattenförsörjning.
-

Ansvarig: Samhällsbyggnad med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: 2028-2029

- Det finns en risk att en bäck nära Koppoms vattenverk svämmar över vid höga flöden och vatten svämmar då in i vattenverket. Behov av utredning och genomförande av åtgärder.

Ansvarig: Samhällsbyggnad med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: 2026

- Säkerställ att det finns aktuella skyltar vid vattenskyddsområde.

Ansvarig: Samhällsbyggnad med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

6. Kommunen ska underhålla och förnya befintliga VA-ledningar i den takt som krävs för att bibehålla deras funktion och driftsäkerhet.

Aktivitet:

- VA-anläggningen ska reinvestera minst 1% av nuanskaffningsvärdet varje år enligt fastställda reinvesteringsplaner.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

- Spol- och underhållsplaner ska dokumenteras och redovisas internt.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: Pågår, klart 2026

7. Kommunen ska säkerställa skyddet av vattentäkter samt leverera dricksvatten av god kvalitet och i tillräcklig kvantitet, även vid kris.

Aktivitet:

- Föreskrifter för vattenskyddsområdena ska finnas för relevanta vattentäkter. Befintliga föreskrifter för vattenskyddsområden ska ses över så att de stämmer överens med nutida lagstiftning.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: 2028.

- Säkerställ att tillstånd finns för kommunens dricksvattenuttag.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: Tillståndsansökan till mark- och miljödomstolen 2028.

- Utredda och utse en reservvattentäkt.

Ansvarig: Teknik i Väst AB.

Klart: Utse reservvattentäkt 2028.

- Genomföra åtgärder för att höja säkerheten på den allmänna vattenförsörjningen.
-

Ansvarig: Samhällsbyggnad tillsammans med Teknik i Väst AB.
Klart: 2027.

8. Ha kunskap om områden med samlad bebyggelse där kommunen har eller kan få skyldighet att anordna allmänna vatten- och avloppslösningar, enligt § 6 lagen om allmänna vattentjänster.

Aktivitet:

- Kunskap om områden med samlad bebyggelse ska redovisas i vattentjänstplanen och revideras varje mandatperiod.

Ansvarig: Samhällsbyggnad tillsammans med Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

3.3 Enskilt VA

9. Kommunen ska verka för att invånare med enskild vattenförsörjning inhämtar kunskap om den egna dricksvattenanläggningen och dricksvattnets kvalitet.

Aktivitet:

- Genomföra informationsinsats årligen med fokus på enskild vattenförsörjning.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen.

Klart: Kontinuerligt arbete.

10. Kommunen ska genom tillsyn och information verka för att spillvatten från enskilda avloppsanläggningar renas i tillräcklig grad och kräva åtgärder för anläggningar med otillräcklig reningsfunktion.

Aktivitet:

- Genomföra tillsyn av enskilda avlopp och ställa krav på åtgärder för avloppssystem med icke godkänd reningsfunktion.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen.

Klart: Kontinuerligt arbete.

11. Kommunen ska aktivt ge kompetensstöd för driften av gemensamhetsanläggningar, där allmän vatten- och avloppsförsörjning inte är aktuell.

Aktivitet:

- Bistå med information och kompetensstöd om skydd av vattenuttag för gemensamhetsanläggningar till invånarna.

Ansvarig: Miljö- och byggavdelningen och Teknik i Väst AB.

Klart: Kontinuerligt arbete.

3.4 Dagvatten

12. Kommunen ska eftersträva att dagvattenhanteringen efterliknar naturen, genom avdunstning, fördröjning eller infiltration i mark. Dagvattensystem

ska utformas med hänsyn till platsspecifika aspekter, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet.

Aktivitet:

- Ta fram en dagvattenstrategi med viljeriktningar som skapar förutsättningar för en hållbar dagvattenhantering.

Ansvarig: Samhällsbyggnad med stöd av Teknik i Väst AB.

Klart: 2025.

- Dagvattenlösningar vid köpcentren i Charlottenberg bör ses över och planeras om vid behov i samband med fortsatt exploatering, baserat på översvämningskartering.

Ansvarig: Plan- och fastighetssektionen.

Klart: I samband med fortsatt exploatering.

- Föreskrifter för oljeavskiljare ska finnas på kommunens hemsida.

Ansvarig: Samhällsbyggnad och Teknik i Väst AB

Klart: 2025.

- Det ska finnas rutiner för kontroll och drift av kommunens dagvattenanläggningar.

Ansvarig: Samhällsbyggnad och Teknik i Väst AB

Klart: 2026.

4 Prioriterade områden

Sen ändringarna av lagen om allmänna vattentjänster ska frågor om utbyggnad av det allmänna VA-anläggningen hanteras i vattentjänstplanen. Eda kommuns vattentjänstplan antogs 2024 och i den framkommer att det inte finns något utpekat behov att bygga ut den allmänna vattenförsörjningen.

I VA-planen från 2021 noteras att området Hammar skulle kunna vara intressant för anslutning till det allmänna VA-nätet. Området är även bedömt i vattentjänstplanen som ett utredningsområde då området riskerar att inte kunna hantera en långsiktigt hållbar VA-försörjning på ett säkert. Mer information framkommer i vattentjänstplanen.

Sen VA-planen 2021 har ett arbete med Haganäset genomförts som under 2025 ska anslutas till det allmänna ledningsnätet.

5 Hälso- och miljökonsekvenser

Denna beskrivning av miljökonsekvenser behandlar endast det huvudsakliga syftet med VA-planen. Specifika konsekvenser för specifika åtgärder behandlas inte inom ramen för denna plan.

5.1 Allmänt VA

VA-planen bidrar till att vattenverk och avloppsreningsverk underhålls på ett sådant sätt att optimal drift kan uppnås, vilket innebär att utsläpp av näringsämnen eller ämnen som på annat sätt skadar miljön kommer regleras, samt att dricksvattenkvaliteten kan fortsätta hålla hög kvalitet.

Vattentäkter med vattenskyddsområden stärker skyddet av dricksvatten i nutid och i framtid. Risken för förorenings-spridning minskar vid införandet av vattenskyddsområden eftersom särskilda föreskrifter styr vilken typ av markanvändning och aktivitet som tolereras inom vattenskyddsområdet.

Kraftiga regnskurar kommer ske allt oftare till följd av klimatförändringarna och VA-planen möjliggör för en anpassning av framför allt ledningsnätet och omhändertagandet av dagvatten. Risken för översvämning minskar om åtgärder vidtas och även spridningen av föroreningar till recipient. En utvärdering av ledningsnätet kan även leda till att antalet bräddningar minskar, vilket i sin tur även medför att spridningen av förorenat avloppsvatten minskar.

5.2 Enskilt VA

Det kompetensstöd som kommunen erbjuder till fastighetsägare utanför verksamhetsområdena kan förebygga att näringsläckage sker från avloppsanläggningar. Tillsyn av enskilda avlopp leder till att bristfälliga avloppsanläggningar i allmänhet åtgärdas, vilket minskar näringsläckaget i stort till samtliga recipienter i kommunen.

6 Sociala och ekonomiska konsekvenser

Att investera i goda vatten- och avloppslösningar är en stor kostnad för kommunen och stora resurser krävs för att säkerställa en trygg vatten- och avloppsförsörjning. VA-planen kommer leda till en mer anpassad investeringsbudget, som innebär att kostnader inte blir onödigt stora. Planen kommer alltså förhindra att framtida VA-behov leder till att nödvändiga förändringar och åtgärder inom VA blir mycket kostsamma. Att planera för ett minskat näringsläckage till sjöar och vattendrag kommer göra att en god status kan uppnås utan att åtgärder måste vidtas för att balansera konsekvenserna av sådana läckage, såsom övergödning, vilket minskar kostnaderna.

Trygghet, social gemenskap och delaktighet är viktiga aspekter för social hållbarhet. En säker och skyddad dricksvattenförsörjning stärker tryggheten för invånarna. Införandet av en reservvattentäkt kommer stärka tryggheten ytterligare. Kommunanställdas tillgänglighet för kompetensstöd till invånarna gynnar den sociala gemenskapen. Kommunen blir mer attraktiv om välplanerade vatten- och avloppslösningar finns.

7 Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsmålen?

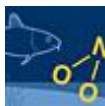
En viktig del i arbetet med försörjning av vatten- och avlopp är att få en helhetsbild över hur de påverkar miljön och människors hälsa. Ett sätt att undersöka detta är att bedöma huruvida VA-planen bidrar till att uppnå de svenska miljökvalitetsmålen som berör vatten och avlopp.

7.1 Giftfri miljö

VA-planen förebygger att gödande ämnen som fosfor inte läcker ut till vattendrag och större vattenförekomster, genom att VA-anläggningarnas reningsfunktion ses över och en modern reningsteknik eftersträvas. Partiklar och miljöfarliga ämnen som rinner av hårdgjorda ytor i dagvattnet tas om hand på ett hållbart sätt och förhindrar att föroreningar når recipient. VA-planen bidrar därför till att detta miljökvalitetsmål kan uppnås.

7.2 Ingen övergödning

På samma sätt som för målet ”Giftfri miljö” innebär VA-planen att näringsläckage till sjöar och vattendrag minskar och därför kan en utbredd övergödning förhindras. VA-planen bidrar till att detta miljökvalitetsmål kan uppnås.

7.3 Levande sjöar och vattendrag

I VA-planen finns åtgärder som förhindrar vidare spridning av bland annat miljögifter, näringsämnen och fossil olja. VA-planen bidrar därför till mer levande sjöar och vattendrag, eftersom dessa skadar både fauna och flora i för stora halter.

7.4 Grundvatten av god kvalitet

En del av VA-planens syfte är att säkerställa tillgången på dricksvatten, både i nutid och framtid. Framtagandet av vattenskyddsområden och tillstånd för vattenuttag ger en ökad säkerhet och trygghet för tillgången på dricksvatten. VA-planens efterföljande arbete ska även minska risken för föroreningsspridning till grundvattnet. VA-planen bidrar därför till att detta miljökvalitetsmål kan uppnås.

7.5 Hav i balans

Trots att Eda inte är en kustnära kommun kan sjöar och vattendrag i kommunen påverka havet när vattnet rinner vidare och tillslut når Västerhavet eller Östersjön. VA-planen bidrar sammantaget med en minskad spridning av miljöfarliga ämnen, vilket ska förhindra att den biologiska mångfalden även i kust och skärgård försämras. VA-planen bidrar därför till att detta miljökvalitetsmål kan uppnås, även om det snarare är en indirekt påverkan.

7.6 God bebyggd miljö

VA-planen bidrar till en god hushållning av vatten och mark. Naturvärden ska värnas om och byggnader och anläggningar ska utformas så att optimala VA-lösningar kan uppnås. En viktig del i att bo är säkra vatten- och avloppslösningar, vilket VA-planen bidrar med och bidrar även till att detta miljökvalitetsmål uppnås.

8 Bidrar VA-planen till att uppnå miljökvalitetsnormer?

Ytvatten- och grundvattenförekomster i Eda kommun är klassade enligt VISS, med tillhörande miljökvalitetsnorm, vilket beskrivs i VA-översikten. Denna VA-plan ska bidra till att miljökvalitetsnormerna uppnås genom de identifierade aktiviteterna. Avloppsreningsverk, ledningsnätet och enskilda avlopp ska kontinuerligt åtgärdas så att läckage av näringsämnen inte sker till recipient.

9 Slutlig bedömning av konsekvenser av VA-planen

VA-planen är en åtgärdsplan och beskriver hur kommunen ska planera framtida utveckling av VA-verksamheten. Sammanfattningsvis så bidrar VA-planen till att uppnå en hållbar utveckling gällande vatten- och avloppsförsörjning både på det sociala, det ekonomiska och det ekologiska planet. Genom optimal drift av avloppsreningsverk och vattenverk kan risken för näringsläckage minskas och vattenkvaliteten säkras. Inrättande av vattenskyddsområden kommer dessutom öka tryggheten för invånarna. VA-planen gör det möjligt att i ett tidigt skede ta hänsyn till klimatförändringar och den ökade frekvensen av skyfall. VA-planen bidrar även till att miljökvalitetsmålen och miljökvalitetsnormerna på olika sätt uppnås.

VA-planen bidrar till att kommunens investeringsbudget kan anpassas så att kostnader för vatten och avlopp inte blir onödigt stora. VA-planen ska förhindra stora konsekvenser på miljön som blir kostsamma att åtgärda och istället förebygga att dessa konsekvenser sker. Investeringarna som krävs i det allmänna VA-nätet, och investeringar för de som äger en fastighet med bristfälligt enskilt avlopp kan bli kostsamma, men bör ses som nödvändiga investeringar för samhället.